

MIMOZA O‘SIMIGINING BIOLOGIK TARKIBI VA TARQALISHI

Qoraboyeva Marjona Panji qizi, Ro‘ziyeva Gulsara Temirqulovna
Termiz iqtisodiyot va servis universiteti, Termiz shahar Farovon massivi,
4B-uy, e-mail: esadir_74@rambler.ru

Annotatsiya

Mimoza (Mimosa) — burchoqdoshlar oilasiga mansub o‘simliklar turkumi. Qo‘sh patsimon murakkab bargli va mayda gulli (to‘pguli kallak yoki boshhoqsimon) o‘t, liana, buta va daraxtlardan iborat. Mevasi yupqa pardali yoki etli dukkak. Pishganida, odatda, bo‘laklanib ketadi. Tropikada, asosan, Amerikada, 450—500 turi bor. Ko‘pincha, gulzorlarda “uyatchang” M. o‘stiriladi. Uyatchan M. barglari kechasi yoki unga qo‘l tegishi bilan juftjuft bo‘lib yumilib, bir ozdan so‘ng yana ochiladi (nomi shundan olingan).

Kalit so‘zlar: buta, ipak, mo‘tadil, dukkaklilar, gul qozon, to‘pgul, sug‘orish, soyabonga o‘xshash.

БИОЛОГИЧЕСКИЙ СОСТАВ И РАСПРОСТРАНЕНИЕ МИМОЗЫ

Термезский университет экономики и сервиса, г.Термез массив
Фараван, 4В, e-mail: esadir_74@rambler.ru

Абстрактный

Мимоза (Mimosa) — семейство растений, относящихся к семейству бобовых. Он состоит из трав, лиан, кустарников и деревьев с перистосложными листьями и мелкими цветками (шаровидными головками или колосьями). Плод представляет собой тонкую мембрану или мясистый стручок. Обычно он разваливается при варке. В тропиках, преимущественно в Америке, 450-500 видов. Чаще всего «скромную» М. выращивают в цветниках. У пугливой М. листья ночью или при прикосновении смыкаются парами, а через некоторое время вновь раскрываются (отсюда и название).

Ключевые слова: куст, шелк, мотади, подкакилар, вазон, топгуль, орошение, зонтиковидный.

BIOLOGICAL COMPOSITION AND DISTRIBUTION OF THE MIMOZA PLANT

Termiz University of economics and service, Termiz Shahar Farovon
massif 201A, e-mail: esadir_74@rambler.ru

Abstract

Mimosa (Mimosa) is a family of plants belonging to the leguminous family. It consists of grasses, lianas, shrubs and trees with pinnately compound leaves and small flowers (ball heads or spikes). The fruit is a thin membrane or fleshy pod. It usually falls apart when cooked. There are 450-500 species in the tropics, mainly in America. Most often, “shy” M. is grown in flower gardens. Shy M. leaves close in pairs at night or when touched, and open again after a while (hence the name).

Key words: bush, silk, motadil, podkakkilar, flowerpot, topgul, irrigation, umbrella-like.

Kirish. Mimoza uchun ilmiy ism *Albizia julibrissin bo'lib*, ba'zan Pers pilligi va *Leguminosa* oilasining a'zosi hisoblanadi. Daraxt Shimoliy Amerika yoki Yevropaga xos emas, balki G'arb mamlakatlariga Osiyodan keltirildi. Uning turi janubiy Filippo Albizzi uchun 18-asrning o'rtalariga kelib Yevropaga bezak sifatida tanishtirildi.

Bu tez o'sadigan, bargli daraxtning pastligi, ochilishi, tarqalishi odatiyligi va nozik, zaqqumli, deyarli tuxumdek barglari bor.

Ushbu barglar an'anaviy nam bo'lgan yoz davomida juda chiroyli yashil ko'rinishga ega, ammo erta pasayishi boshlanadi va qurib qoladi. Barglar kuz rangini bildirmaydi, ammo daraxt yoqimli hid bilan pushti pushti gullarni namoyish qiladi. Gullash jarayoni bahorda boshlanadi va yozda davom etadi. Xushbo'y, ipak, pushti puffy pompom gullari, diametrlari ikki dyuym, aprel oyining oxiridan to iyul oyining boshlarida ajoyib manzara hosil qilish uchun paydo bo'ladi.

Mimozaning barg tuzilishi muqobildir va bargning turi ham bipinnatik tarkibiy, ham g'alati-pinnatik birikma hisoblanadi. Bukletlar kichkina, uzunligi 2 dyuymdan kamroq, uzun bo'lyi shaklga ega lentaolat va ularning barg chekkalari butunlay siliat hisoblanadi. Buklet venasi pinnate hisoblanadi.

Ushbu silktrey 15-25 fut balandlikda o'sadi va 25-35 futga yetib boradigan spektrga ega. Tojda tartibsiz chizilgan yoki siluet bor, tarqalgan, soyabonga o'xshash shaklga ega va ochiq va filtrlangan, lekin to'liq soya emas.

To'liq quyosh joylarida eng yaxshi o'sishga erishish, Mimoza tuproq turiga nisbatan ahamiyatli emas, ammo tuzsizlikka chidamli. U kislotali va gidroksidi tuproqlarda yaxshi o'sadi. Mimoza qurg'oqchilik sharoitlariga yaxshi ta'sir qiladi, ammo etarli namlik berilganda chuqurroq yashil rangga ega va yanada porloq ko'rinishga ega.

Sezgir mimoza o'simigi juda o'ziga xos himoya mexanizmini ishlab chiqdi: hasharotlar unga tushishi bilanoq barglarini katlamogda. Ammo bu narsa shu bilan to'xtamaydi, lekin o'simlik hasharotlarning og'irligi bilan ularni engib o'tishga imkon beradi, shunda ular o'simlikka qiziqishni yo'qotadilar

Ushbu harakatlar ma'lum niktinastiyalar, va o'simlik tsirkadiy ritmining yaxshi namunasidir. Barg yoki foliol burchagining o'zgarishiga pulvinula hujayralarida turgor o'zgarishi sabab bo'ladi. Pulvinulo - barg yoki foliolyar asos bo'lib, uning hujayralari turgoridagi turlicha bo'lganligi sababli barglarda harakatlanishni keltirib chiqaradigan shaklga ega. Agar bu turgor fleksor hujayralarida paydo bo'lsa, varaqalar ochiladi; Boshqa tomondan, agar bu ekstensorlarda sodir bo'lsa, ular yopiq.

Ushbu o'simlik haqida yana bir qiziq fakt shu tunda u uxlab yotganga o'xshaydi, chunki uning barglari buklangan. Ammo, biz ko'rib turganimizdek o'simlik mavjudotlari uxlamaydilar. Bu safar ular buni hasharotlardan himoya qilish uchun emas, balki yorug'lik etishmasligi sababli qilishadi.

Mimoza o‘simlik - bu uyda etishtirish uchun juda qiziqarli kichik o‘simlik. Agar siz bu haqda hamma narsani bilmoqchi bo‘lsangiz, uning xususiyatlariga va g‘amxo‘rligiga o‘tish vaqti keldi:

Kelib chiqishi va xususiyatlari

Bu ko‘p yillik o‘t o‘simlik, ammo salqin va mo‘tadil iqlim sharoitida yillik sifatida yetishtiriladi. Amerikaning tropik o‘rmonlari va tropik Afrika o‘sadi. Uning ilmiy nomi *Mimoza pudica* mashhur bo‘lsa-da, u ko‘proq sezgir mimoza, ko‘knor (turlarning ko‘knori bilan aralashmaslik kerak) sifatida tanilgan. ***Papaver somniferum***), tegmang yoki uyaltirmang.

Balandligi bir metrgacha o‘sishi mumkin, ko‘pincha quyosh shohi ta'sir qiladigan joylarda. Uning barglari birikma bo‘lib, ikki juft pinnadan hosil bo‘ladi, ular tarkibida 15 dan 25 gacha juda kichik varaqalar, uzunligi 1 santimetr va yashildan to‘q yashil ranggacha. Gullar ham kichik, diametri taxminan 2 santimetr va pushti rangga ega.. Meva - bir nechta yumaloq urug‘larni o‘z ichiga olgan baklagiller.

Qisqa umr ko‘rish davomiyligi taxminan 5 yil. Ammo bu muammo bo‘lmasligi kerak, chunki u urug‘lar bilan juda yaxshi ko‘payadigan o‘simlik, hatto bir necha oydan keyin gullaydi

• **Gul qozon:** siz uni har qanday pitomnik va bog 'do‘konida sotiladigan o‘simliklar uchun universal substrat bilan to‘ldirishingiz mumkin.

• **Bog ':** bu talabchan emas, lekin yaxshi drenajga ega ohaktoshli tuproqlarni afzal ko‘radi.

Sug‘orish

Bu biz joylashgan yil va mavsumga bog‘liq bo‘ladi; Biroq, qancha tez-tez sug‘orish kerakligi haqida ozroq yoki ozroq tasavvurga ega bo‘lish uchun, ideal - bu substrat yoki tuproqning bir oz nam bo‘lishi ekanligini bilishingiz kerak.

Haddan tashqari sug‘orish uning ildizlarini chirydi, shuning uchun yana sug‘orishdan oldin tuproqni biroz quritib qo‘yish kerak. Shunday qilib, quruq va issiq iqlim sharoitida ko‘pincha yoz davomida haftasiga 3-4 marta sug‘orish, qolgan qismida esa haftasiga 1-2 marta sug‘oriladi.

Har sug‘orayotganingizda, idishdagi drenaj teshiklaridan chiqib ketishini ko‘rmaguningizcha suv quyung yoki agar u tuproqda bo‘lsa, har safar 2-3 litr qo‘shing.

Mimozani ko‘paytirish

U bahorda universal substratli urug'lik maydonlarida ekilgan urug'lar bilan osonlikcha ko'payadi. Har biriga maksimal 3tadan qo'ying va ularni ozgina dafn qiling, ular juda ochiq bo'lmasligi uchun.

Substratni nam tutib, ko'chat maydonini yarim soyada joylashtirib, ular taxminan 10 kun ichida unib chiqadi.

Ekish yoki ko'chirib o'tkazish vaqti

. Agar siz uni urug'lardan olgan bo'lsangiz, uni balandligi taxminan 10 santimetrغا yetganingizda uni bog'da ekishingiz mumkin. Agar siz uni qozonda o'stirsangiz, uni sotib olingandan so'ng uni kattaroqiga ko'chirib oling va / yoki drenaj teshiklari orqali chiqib ketayotganini ko'rganingizda yoki uning butun idishni egallaganini ko'rganingizda.

Bu o'simlik **sovuqqa juda sezgir** va sovuqqa qarshilik ko'rsatmaydi. Ko'p yillik o'simlik sifatida o'zini tutishi uchun harorat 10°S dan pastga tushmasligi kerak.

Mimoza - bu ko'chatxonalarida, ayniqsa bahor va yoz oylarida sotiladigan o'simlik, lekin siz urug'larni bu erdan olishingiz va bir nechta namunalarni olishingiz mumkin, chunki bu markazlarda faqat bittasi sizga qimmatga tushadi. Kichkina yorqin sariq to'plar va mayin barglari bilan oqlangan novdalari juda kuchli va osongina eslab turiladigan xushbo'y hidi bilan ajralib turadi. Odamlar orasida bu gul 8 mart kuni Rossiyada Mimoza gullari eng mashhur va keng tarqalgan. Gul do'konlarining javonlarida ularni erta bahorda nishonlanadigan ayollar bayramining ramzi deb hisoblana boshlandi.

Bu gulning aksariyati juda oz narsani bilishadi. Masalan, mimoza aslida gul emas, buta ekanligi ko'pchilikka ma'lum emas. U ham **dukkaklilar oilasidan**, va aslida kumush akatsiya yoki kelib chiqishi mamlakati Avstraliya akasiyasi deb nomlangan.

Avstraliyalik akatsiya - oddiy, sodda va juda xushbo'y gullarning xushbo'y hidi bilan. Frantsiya va Chernogoriya kabi mamlakatlarda hatto unga bag'ishlangan kun ajratiladi.

Mimoza daraxt shaklida juda tez o'sadi va mamlakatimizda 10-12 sm balandlikka etadi, vatanida esa 45 sm gacha o'sishi mumkin. Yaproqlar kumush-yashil rangga ega, daraxtning tanasi esa tikka. Barglarning bu rangi "akatsiya kumushligi" nomiga hissa qo'shdi. Ularning shakli fern barglariga o'xshaydi.

O‘simlik qishda gullashni boshlaydi va erta bahorda tugaydi, bu uning g‘ayrioddiyligi.

O‘simlik tarixi

Rossiyada mimoza o‘simlik Qora dengiz sohilida ildiz otadi. Chunki u yerda etarlicha issiq bo‘lgani uchun. Hozirgi vaqtda ushbu o‘simlikni quyidagi joylarda topish mumkin.

- Sochi
- Abxaziya
- Kavkazda.

Ammo bizning iqlimimiz vatanidan hali ham sezilarli darajada farq qilar ekan, bizning hududimizdagi mimoza balandligi atigi 12 sm ga etadi.

Kumush akatsiya bizning hududimizda o‘shishni boshlaganida, Kavkazda u park va xiyobonlarni bezash uchun o‘stirildi. Bugungi kunda u hamma joyda etishtiriladi, siz hech kimni ajablantirmaysiz. Sochida u har bir burilish atrofida o‘sadi, aksariyat shunchaki bunga ahamiyat bermaydilar. Ammo shimoliy hududlarda bunday imkoniyat yo‘q, shuning uchun gul do‘konlari peshtaxtalari mart ta‘tillari boshidanoq ular bilan to‘ldirilmoqda.

Haqiqiy mimoza tropik o‘simlik hisoblanadi u Braziliyada o‘sadi. U uyatchan yoki teginish deb nomlanadi. Bu o‘simlik ko‘p yillik o‘simliklardir, lekin har yili o‘zining bezakliligini yo‘qotgani sababli, ular har yili o‘shishni boshladilar. Barglari ozgina tegganda darhol kivrilib va ular tikilgan ko‘rinishini yaratadi. Ammo yarim soat yoki bir soatdan keyin, agar bezovta qilinmasa, barglar yana gullaydi. Olimlar bu hodisani o‘simlik tropik yomg‘irlardan shunchalik himoyalanganligi bilan izohlashadi:

O‘simlikda xuddi shunday reaksiya chayqalganda, harorat o‘zgarganda va uxlashga moyil bo‘lganida, kechasi tushishdan oldin sodir bo‘ladi. Butani yoki qisman qisman silkitib qo‘yish muhim emas, reaksiya barglar orasidan o‘tadi va tegmaydi. Ushbu xususiyat bilan gul kislotaga o‘xshaydi. Biroq, ushbu harakat uchun nordon bir necha daqiqa kerak bo‘ladi, kumush akatsiya esa barglarni darhol katlaydi.

Dunyoda jami 500 ga yaqin turlari mavjud. Ularning aksariyati tropik Amerikada o‘sadi. Vakillar orasida:

- Daraxtlar
- O‘tlar

- Daraxtlar.

Uning gullari pushti-binafsha rangga ega va kapitit inflorescences-da to‘planadi. Uyda, bir davrda ular balandligi 1 m gacha o‘sishi mumkin, ammo yopiq sharoitda ular ikki baravar kam.

Haddan tashqari, gul yorqin nurni yaxshi ko‘radi va to‘g‘ridan-to‘g‘ri quyosh nurida ajoyib o‘sadi. Gul idishini janubiy derazalarda ushlab turish yaxshiroq, siz faqat peshin paytida kichik soyani qilishingiz kerak bo‘ladi. G‘arbiy va sharqiy derazalardagi gul juda yaxshi. Bulutli ob-havodan keyin mimoza yaxshiroqdir asta-sekin quyoshga ko‘nikish, chunki siz quyosh yonishini oldini olmaysiz. Birinchi gullashdan keyin uni yangisi bilan almashtirish yaxshidir, chunki u yoshi bilan go‘zalligini yo‘qotadi va ko‘payishda muammo bo‘lmaydi, u osonlik bilan urug‘dan o‘sadi.

Zavod ifloslangan havoni yoqtirmaydi, shuning uchun xonada cheksangiz, uni u erdan olib tashlash yaxshiroqdir. Gul uchun tegmaslik harorat 23-25 daraja. 18 darajadan past haroratlarda barglar teginishga javob berish qobiliyatini yo‘qotadi. Qishda, gul turgan xonani diqqat bilan havalandirmak arziydi.

O‘simlik uchun tuproq bo‘lishi kerak bo‘shashgan va chirindi va qozonning pastki qismida yaxshi drenaj qatlami kerak. Bahor va yozda o‘simlikni mo‘l-ko‘l sug‘orish yaxshidir, chunki yuqori qatlam quriydi va sovuq ob-havo kelishi yaqinida u allaqachon sug‘orishni kamaytiradi. Shu bilan birga, tuproqning haddan tashqari qurishi yoki namlikning ko‘payishini kuzatib borish va oldini olish kerak. Yozda tuproqni har ikki haftada mineral o‘g‘itlar eritmasi bilan urug‘lantirish mumkin.

Allergiya bilan og‘riganlar, o‘simlik gullash vaqtida gulchang hosil qilishini bilishlari kerak. Ushbu davrda gullar tushadi. Mimoza o‘rgimchak oqishi yoki aphid tomonidan zararlanishi mumkin.

Shuningdek, kumush akatsiya egalari ham bunga duch kelishlari mumkin barglari sarg‘ayishi mumkin mo‘l-ko‘l sug‘orish bo‘lsa va hatto kunduzi ham yopilsa. Ammo o‘simlik uchun qurg‘oqchilik bo‘lsa, unda barcha barglar tushib ketadi. O‘simlikning poyalari, agar ozgina yorug‘lik bo‘lsa, kuchini yo‘qotadi va cho‘ziladi. Va past harorat natijasida u gul bo‘lmaydi.

Mimoza gullari

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. A.Qosimov, M.Nabiyev. “Botanikadan qisqacha izohli lug‘at”.
2. O‘.P.Pratov, M.M.Nabiyev. O‘zbekiston yuksak o‘simliklarining zamonaviy tizimi. Toshkent 2007.
3. Pratov O‘, Shamsuvaliyeva, Sulaymonov E, Axunov X, Ibodov K, Mahmudov V. Botanika. Darslik. Toshkent “Talim nashriyoti” 2010.
4. Sahobiddinov S.S. O‘simliklar sistematikasi.-Toshkent.
5. Khujaev, O., Obidjanov, D., Tursunov, O., & Nazarova, O. (2021, December). Types and composition of diseases and pests of restructured forest and pasture plants in the dry part of the Aral Sea. In IOP Conference Series: Earth and Environmental Science (Vol. 939, No. 1, p. 012084). IOP Publishing.
6. Nazarova, O., Khujaev, O., & Jumanazarov, G. (2023, March). Septoria (*Septoria pistaciae* Desm.) pathogen infecting pistachio nuts in Uzbekistan and its biological characteristics. In IOP Conference Series: Earth and Environmental Science (Vol. 1142, No. 1, p. 012051). IOP Publishing.
7. Dilafruz, Y., Odina, N., & Otabek, K. (2023). EFFECT OF THE FUNGUS *STIGMINA CARPOPHILA* (LEV) ON ALMOND FRUIT WEIGHT. American Journal of Technology and Applied Sciences, 16, 1-3.
8. Shodiqulova G. B., Ro‘ziyeva G.T. Tibbiyotda va xalq xo‘jaligida malinaning shifobaxsh xususiyatlari va undan foydalanish usullari “Journal of science-innovative research in UZBEKISTAN”. VOLUME 1, ISSUE 9, 2023. DECEMBER. ResearchBib Impact Factor: 8.654/2023 ISSN 2992-8869

Research Science and
Innovation House